

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОСНОВИ ПРОКУРОРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ”**

Харків
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОСНОВИ ПРОКУРОРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ”

(галузь знань 08 “Право”,
перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень,
спеціальність 081 “Право”)

для студентів IV курсу

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 10 від 22.05.2015 р.)*

Харків
2015

Програма навчальної дисципліни “Основи прокурорської діяльності” (галузь знань 08 “Право”, перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень, спеціальність 081 “Право”) для студентів IV курсу / уклад.: П. М. Каркач, В. В. Кривобок, В. С. Бабкова та ін. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – 14 с.

У к л а д а ч і: П. М. Каркач,
В. В. Кривобок,
В. С. Бабкова,
А. В. Лапкін,
О. О. Овсяннікова,
Я. О. Ковальова

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 8 від 15.09.2015 р.)*

ВСТУП

Навчальна дисципліна “Основи прокурорської діяльності” розглядає сукупність взаємопов’язаних положень загально-теоретичного, правового та методичного характеру щодо організації та діяльності прокуратури України.

Мета вивчення даної дисципліни – дати майбутнім юристам чітке уявлення про головні напрями діяльності прокуратури України, сутність і значення прокурорської діяльності в Україні, цілі і завдання діяльності прокуратури, сучасний стан, проблеми та перспективи вдосконалення органів прокуратури України, правові основи діяльності, засади організації та діяльності, структуру органів прокуратури.

Курс має своїм завданням допомогти студентам отримати загальні знання щодо організації і функцій прокуратури. Оволодіння цими знаннями допоможе сформувати уявлення про зміст діяльності прокуратури та виявити індивідуальну зацікавленість тим чи іншим напрямом її діяльності.

Навчальна дисципліна “Основи прокурорської діяльності” за своїм предметом є комплексною, оскільки вивчення організації та діяльності прокуратури вимагає звернення до положень і матеріалів таких навчальних дисциплін, як адміністративне право, конституційне право, кримінальний процес, цивільний процес, трудове право, екологічне та земельне право, кримінально-виконавче право, організація судових та правоохоронних органів, судове право тощо. Під час її викладання студентів знайомлять також з матеріалами, які не охоплюються предметом інших навчальних курсів.

Одна із особливостей цієї дисципліни полягає в тому, що студенти повинні ознайомитися з численними нормативними актами, до яких належать не лише закони та кодекси України, а й міжнародно-правові акти, що встановлюють стандарти прокурорської діяльності, рішеннями Конституційного Суду України щодо статусу та повноважень прокуратури, наказами Генерального прокурора України та ін. Становище ускладнюється ще й тим, що триває процес реформування прокуратури, а також інших судових і правоохоронних органів України, з якими вона взаємодіє.

При вивченні “Основ прокурорської діяльності” використовуються різні форми навчання: лекції, практичні (семінарські) заняття, індивідуальне консультування викладачем студентів із проблемних питань; колоквиуми, експериментальні форми практичних робіт, тестування, написання курсових та контрольних робіт, вирішення практичних ситуацій; самостійна робота студентів із нормативними та літературними джерелами, що рекомендовані для вивчення в межах курсу.

Практичні заняття (семінарські) – одна з головних форм навчання. Їх метою є засвоєння основних теоретичних положень і відпрацювання навичок практичного застосування правових норм, що регулюють діяльність прокуратури. Цей вид роботи проходить у формі відповідей студентів на теоретичні питання, виконання практичних завдань, ділових ігор, ознайомлення з конкретними практичними прикладами. Із найважливіших теоретичних тем проводяться колоквиуми. Перевірка знань здійснюється також завдяки проведенню поточного контролю.

Значна увага приділяється самостійній роботі студентів та проведенню індивідуальних консультацій з ними. Виконання самостійної роботи дає можливість студенту закріпити та поглибити теоретичні і практичні знання, отримані у процесі вивчення окремих тем, удосконалити навички роботи з різними інформаційними джерелами, навчитися інтерпретувати матеріали ЗМІ, аналізувати навчальну та наукову літературу, практику роботи прокуратури, отримати навички дослідницької роботи.

Підсумковою формою контролю знань є іспит, який має на меті перевірити рівень засвоєння теоретичних знань, уміння застосовувати ці знання при розв’язанні конкретних професійних завдань, а також самостійно працювати з науковою та навчальною літературою.

У результаті вивчення дисципліни “Основи прокурорської діяльності” студенти повинні:

знати сутність прокурорської діяльності, її характерні ознаки, завдання та функції прокуратури; поняття і значення принципів організації та діяльності органів прокуратури; організацію роботи й управління в органах прокуратури України;

уміти розкрити правовий статус прокурорських працівників, особливості проходження ними служби в органах прокуратури; поняття, значення і сутність кожної засади організації та діяльності органів прокуратури; правильно тлумачити та застосовувати ці норми при вирішенні практичних ситуацій;

оволодіти відомостями про систему органів прокуратури та організаційно-структурну побудову кожного з рівнів (ланок) цієї системи;

розуміти специфіку повноважень Генерального прокурора України та підпорядкованих йому прокурорів;

вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів щодо організації та діяльності органів прокуратури.

З М І С Т

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Прокуратура України: завдання, засади, система

1. Предмет та система курсу “Основи прокурорської діяльності”

Предмет та структура курсу “Основи прокурорської діяльності”. Його співвідношення з іншими навчальними дисциплінами. Історичне призначення, становлення та розвиток органів прокуратури України. Місце прокуратури в системі державних органів України. Мета та завдання діяльності прокуратури. Функції прокуратури: поняття та види. Сучасний стан, проблеми та перспективи удосконалення органів прокуратури України.

2. Правові основи діяльності прокуратури України

Поняття і класифікація правових основ прокурорської діяльності. Конституційні основи діяльності прокуратури України. Закон України “Про прокуратуру” як основне джерело правового забезпечення органів прокуратури. Процесуальне законодавство та інші законодавчі акти. Рішення Конституційного Суду України. Відомчі акти Генерального прокурора України. Міжнародно-правові стандарти діяльності прокуратури.

3. Засади організації та діяльності органів прокуратури України

Поняття, значення та система засад організації та діяльності прокуратури України. Засади верховенства права та гуманізму. Засада законності. Засада справедливості діяльності прокуратури. Засади неупередженості і об’єктивності. Засада незалежності. Засада політичної нейтральності прокуратури. Засада недопустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади. Засада

поваги до незалежності суддів. Засада прозорості прокурорської діяльності. Засада презумпції невинуватості. Засада неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки. Засада єдності. Засада централізації прокуратури. Засада здійснення функцій прокуратури виключно прокурорами. Засада публічності. Засада демократизму. Засада професіоналізму прокурорів. Засада територіальності. Засада спеціалізації. Засади зональності та предметності.

4. Система та структура органів прокуратури України

Система органів та установ прокуратури України. Генеральний прокурор України: повноваження, порядок призначення та звільнення. Структура та загальна характеристика органів прокуратури: Генеральна прокуратура України; регіональні прокуратури; місцеві прокуратури; військові прокуратури; Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

5. Органи, що забезпечують функціонування прокуратури

Прокурорське самоврядування: завдання та організаційні форми. Всеукраїнська конференція працівників прокуратури. Рада прокурорів України. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів. Національна академія прокуратури України.

6. Організація роботи в органах прокуратури України

Поняття, завдання та принципи організації роботи в органах прокуратури. Інформаційно-аналітичне забезпечення прокурорської діяльності. Планування роботи в органах прокуратури. Організація особистої роботи в органах прокуратури. Облік та звітність в органах прокуратури. Контроль виконання в органах прокуратури.

7. Служба в органах прокуратури України. Правовий статус прокурорів

Поняття і правове регулювання служби в органах прокуратури. Правовий статус прокурорів. Вимоги до кандидатів на посаду прокурора. Порядок зайняття посади прокурора місцевої прокуратури. Призначення прокурора на тимчасово вакантну посаду. Переведення до іншого органу прокуратури. Дисциплінарна відповідальність прокурора. Дисциплінарне провадження щодо прокурора. Адміністративні посади в органах прокуратури. Звільнення прокурора з посади. Припинення, зупинення повноважень прокурора. Матеріальне та соціальне забезпечення прокурорів. Особливості статусу прокурорів військових прокуратур.

8. Моральні засади прокурорської діяльності

Європейські стандарти з етики та поведінки для прокурорів. Основні засади професійної етики юристів України. Етикет поведінки прокурорів. Моральні якості, необхідні для прокурорсько-слідчого працівника.

9. Міжнародне співробітництво органів прокуратури

Сутність, принципи та правові основи міжнародного співробітництва органів прокуратури України. Основні напрями, форми та суб'єкти міжнародного співробітництва органів прокуратури України.

10. Прокуратури зарубіжних країн

Моделі прокуратур у сучасному світі. Організаційні основи прокуратур зарубіжних країн. Прокуратура в країнах англосаксонської правової системи. Прокуратура в країнах континентальної правової системи.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Основні напрями прокурорської діяльності

11. Прокурорський нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність

Поняття, предмет та завдання прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність. Повноваження прокурора по нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність. Організація роботи по нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність.

12. Прокурорський нагляд за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство

Предмет і завдання прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство. Правові основи нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням. Повноваження прокурора під час нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство. Повноваження прокурора по нагляду за додержанням законів на початковому етапі досудового кримінального провадження. Прокурорський нагляд за додержанням законів при проведенні гласних та негласних слідчих (розшукових) дій. Нагляд за додержанням законів при повідомленні про підозру. Нагляд за додержанням законів при застосуванні запобіжних заходів. Нагляд за законністю продовження строків досудового розслідування, а також зупинення досудового розслідування. Нагляд за законністю дій і рішень при закінченні досудового розслідування. Організація участі прокурора у досудовому розслідуванні. Координаційна діяльність прокуратури у сфері протидії злочинності. Організація досудового слідства в органах прокуратури.

13. Підтримання державного обвинувачення в суді

Поняття державного обвинувачення та завдання прокурора в судовому кримінальному провадженні. Підготовка прокурора до участі в судовому розгляді. Повноваження прокурора, який підтримує державне обвинувачення в суді. Участь прокурора у підготовчому судовому провадженні. Участь прокурора в судовому слідстві. Промова прокурора в суді: структура і зміст. Відмова прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді, зміна державного обвинувачення та висунення додаткового обвинувачення: підстави, порядок і правові наслідки. Участь прокурора в судовому провадженні з оскарження судових рішень. Участь прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод.

14. Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян

Предмет та завдання нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру. Правові основи нагляду прокурора за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах. Повноваження прокурора по нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах. Прокурорський нагляд за додержанням законів у місцях тримання затриманих та попереднього ув'язнення. Прокурорський нагляд за додержанням законів у місцях позбавлення або обмеження волі. Прокурорський нагляд за додержанням законів при виконанні кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. Акти прокурорського реагування на порушення законів в установах виконання кримінальних покарань.

15. Представництво прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді

Сутність і завдання представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді. Правові основи представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді. Приводи та підстави представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді. Форми представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді. Досудовий етап реалізації прокурором функції представництва. Організація роботи прокурора щодо підготовки позовів і заяв до суду. Участь прокурора у судовому розгляді справи. Оскарження прокурором рішень суду при здійсненні функції представництва. Участь прокурора у виконавчому провадженні. Реалізація прокурором функції представництва у цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному судочинствах.

16. Прокурорський нагляд за додержанням законів про права і свободи неповнолітніх

Сутність прокурорської діяльності у сфері захисту прав і свобод неповнолітніх. Захист прокуратурою майнових і особистих прав неповнолітніх. Діяльність прокурора щодо попередження правопорушень неповнолітніх. Нагляд за додержанням прав неповнолітніх при проведенні досудового розслідування. Захист прокуратурою прав неповнолітніх у порядку цивільного судочинства. Нагляд за законністю поміщення неповнолітніх до спеціальних установ.

17. Робота прокурора зі зверненнями громадян

Сутність та завдання розгляду звернень громадян в органах прокуратури. Організація розгляду звернень в органах прокуратури. Аналіз стану роботи із зверненнями громадян. Організація особистого прийому громадян в органах прокуратури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

Дисциплінарний статут прокуратури України: затв. постановою Верхов. Ради України від 06.11.1991 р. № 1796-ХІІ [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1796-12>. – Заголовок з екрана.

Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури [Електрон. ресурс]: затв. наказом Генерального прокурора України № 123 від 28.11.2012 р. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102. – Заголовок з екрана.

Конституція України // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 72/1 (спец. вип.). – Ст. 2598. – С. 15.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/t21>. – Заголовок з екрана.

Про прокуратуру [Електрон. ресурс]: Закон України від 14.10.2014 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>. – Заголовок з екрана.

Підручники, навчальні посібники

Каркач П. М. Організація роботи районної, міської прокуратури: наук.-практ. посіб. / П. М. Каркач. – Харків: Право, 2013. – 336 с.

Лапкін А. В. Основи прокурорської діяльності в Україні : навч. посіб. у схемах / А. В. Лапкін. – Вид. 3-тє, змін. та доповн. – Харків: Право, 2015. – 148 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підручник / за ред. І. Є. Марочкіна; Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого”. – Харків: Право, 2014. – 448 с.

Прокурорський нагляд в Україні: підручник / за ред. І. Є. Марочкіна, П. М. Каркача. – Харків: Одиссей, 2005. – 240 с.

Наукові статті

Карпунцов В. Нове праворозуміння функцій прокуратури у реалізації правової політики держави / В. Карпунцов, О. Селіванов // Вісн. прокуратури. – 2015. – № 1. – С. 15-21.

Малишев Б. Чи зміниться прокурорське обличчя? : новації закону про прокуратуру / Б. Малишев // Юрид. вісн. України. – 2014. – № 43 (25-31 жовт.). – С. 5.

Таций В. Я. Актуальні питання конституційної реформи та державного розвитку на сучасному етапі / В. Я. Таций // Право України. – 2014. – № 7. – С. 10-18.

Монографії

Лапкін А. В. Роль прокурора у забезпеченні прав і законних інтересів потерпілого в кримінальному судочинстві України: монографія / А. В. Лапкін. – Харків: Право, 2012. – 264 с.

Трагнюк Р. Р. Прокурорський нагляд за додержанням законів, що забезпечують права обвинуваченого: монографія / Р. Р. Трагнюк. – Харків: Факт, 2004. – 200 с.

Якимчук М. К. Проблеми управління в органах прокуратури України: теорія і практика: [монографія] / М. К. Якимчук. – Київ: Ін-т держави і права НАН України, 2001. – 440 с.

Навчальне видання

Електронне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОСНОВИ ПРОКУРОРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ”

(галузь знань 08 “Право”,
перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень,
спеціальність 081 “Право”)

для студентів IV курсу

У к л а д а ч і: КАРКАЧ Павло Михайлович,
КРИВОБОК Володимир Васильович,
БАБКОВА Валентина Семенівна,
ЛАПКІН Андрій Васильович,
ОВСЯННІКОВА Ольга Олександрівна,
КОВАЛЬОВА Яна Олександрівна

Відповідальна за випуск *Л. М. Москвич*

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2015

Підп. до друку 2015. Вид. № 124.
Зам. № 124.